

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Előfizetési árak:

Egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Tanítóknak egész évre 6 korona.
Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egylet” hivatalos közlönye.

Felelős szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyilttér sora
50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6-8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Haladjunk!

Székelyudvarhely, jul. 1.

A fajmagyarságnak hivatását, ezer éven keresztül, alkotmányának és hazájának védelme adták meg.

E hivatás teljesítése a harcban nyert kifejezést. A harc vette igénybe egész erejét, minden figyelmét. Ebből kifolyóan, természetes, hogy csak a kard miveltséget ápolta, csak azt szerette, csak azt becsülte. Csak az volt egyedüli nemes foglalkozás az ő szemében. Minden más foglalkozást kicsinyelt, megvetett. A tudományt kicsinyelte, a földmívelést megvetette, az ipart-kereskedelmet lenézte. A tudomány papnak, a munka parasztnak való! Az ipar-kereskedelmi foglalkozásra, még ilyen szálló ígét sem csinált. Azt annyira lenézte. A földmives jobbágynál is alacsonyabban tartsa! Nem csupán a foglalkozásért, de mert ezek jött-ment idegenek. Nagyrészt olyan fajtájú németek, mely natiótól annyi politikai keserűséget kellett elszenvednie.

Hiszen itt a hazában is kész ellenségek. Minden időben, még az Árpád-házi királyok alatt is, a nemzeti érdekekkel szemben mindig a trónt támogatták!

Csoda e hát, hogy a fajmagyarságban a magasabb gazdasági érzék nem élt? Csak így érthetjük meg miért lett kiszolgáltatva hazánk gazdaságilag Ausztriának! Mikép lettünk az osztrák iparczikkek piaczává, s a neki szükséges nyers termények forrásává, melynek átkát hordozzuk még ma is. Ilyen felfogás mellett aztán olyan a milyen vagyonunk is tönkre ment. Országunk elszegényedett.

Ezen bajunkat annak a nemesi osztálynak kell magáévá tenni, mely nagyrésztben megteremtette azokat; mely osztály ma az értelmi magyarságot képezi.

Meg kell értenünk, hogy a lendületesebb vagyonosodást eszközlő magasabb gazdasági irányzatok fölkarolása és megbecsülése nélkül nem csak haladnunk nem lehet: de államiságunk s magyar nemzeti voltunk jövőjét is veszélyeztetjük.

Meg kell látnunk, hogy ny. Európában, minden nemzetnél, az állam és faj föntartó erős közép osztályt a gazdasági téren működők képezik. Ott, a nemzeti erő forrása a munkás szerszámokban vagyon.

Ha mi, a magyar nemzeti állam ezen tartóoszlopát kiakarjuk építeni, akkor nekünk, a fajmagyarságnak, a magasabb gazdasági életre van szükségünk. Hiszen a régi nemesi osztályunknak az őseitől örökölt egyedüli vagyona a földbirtok is, megingott már lábai alatt; mert annak árán foglalta el — gyermekei tanítására áldozva — az értelmi tért.

A hagyományos elvek szokták a haladás útját elállani! Vetkezzük le a multból felhozott időszerűtlen, sőt káros, büszkeségeinket. Ne rajongjunk minden régihez!

Vetkőzzük le a multból felhozott, azt a

téves felfogást, hogy az ipar-kereskedelem nem tartozik reánk!

Ennél a dolognál, nekünk kell tenni; minden egyes értelmi magyarra nagy munka vár. Valahol a magyar társadalom össze jön, még ha időtöltésre is — fel kell használni az alkalmat az alvó gazdasági érzelmek keltésére, az akaratok edzésére, s a teendők megállapítására. Ez az ügy népszerűsítésére vár.

Hadd értse meg az idők követelményét a család, az iskola, a magyar társadalom. Tudják meg és értsék meg az anyák, hogy gyermekeikre silány jövő vár, egy gazdaságilag elszegényedett, kizsákmányolt hazában.

Hiába való az elmének minden tudása és erőfeszítése, az izomnak minden verejtéke, mert elpusztul ez a nemzet, ha abban az alávaló helyzetben tengődik ezen túl is, hogy kölcsön vett idegen pénzzel és idegen munkával látja el mindennapi szükségletét.

Itt nem szabályokra, nem egyletekre van szükség, de belátásra az agyban, kötelességre a szívből.

Igaz, hogy a jelenlegi állapotunk mellett nem csábít sem az ipar, sem a kereskedelmi foglalkozás. De nem szabad, hogy ez minket elriaszson. Feltétlenül jönni fog a jobb idő! Addig egy fiatal, erős magyar iparos és kereskedő gárdát kell előre nevelnünk; kikkel ép úgy el foglalkozunk helyünket, mint a hogy elfoglaltuk az értelmi téren.

Hiszen a gazdasági téren való érvényesülhetésnek előfeltételei nem is oly nehezek és költségesek, mint az értelmié!

Ha az értelmi téren el tudtuk foglalni nemzeti multunk s jövőnk által ígályelt helyünket, mennyivel könnyebb elfoglalnunk itt. Hogy tehesük, az akadályokat kell elhárítsuk, melyeket eddig önmagunk emeltünk az elé. Ez pedig nem más, mint kicsinylés és előítélet.

Fel kell hagynunk azzal a kicsinyítő és bántó hanggal, mellyel viseltetünk az ipar és kereskedelem iránt. A család és iskola kell — különösen, — hogy sorompóba lépjen. Fel kell emelkednünk arra a nivóra, honnan megláthatjuk a magyar nemzeti társadalom ezen tatóngó sebet. Nekünk: szülők és tanítóknak kell, hogy felkeltsük a magyar gyermek világ lelkében e pályák iránti érzést, azoknak becsülését, szeretetét. A gyermeki lélekben támasztott érzetből gondolat, ebből elv, az elvből tény fakad.

Eddigi főnmaradásunknak legmélyebb gyökérszárait a multban, a magyar családi életben, a magyar anyáknál kell keresnünk, ott találjuk meg. A magyar anyák alakították gyermekeik érzelmi világát úgy, hogy azon alapokon a magyar gyermek világ felnőve nemzeti létünk föntartója lett.

A magyar anyák töltötték teli gyermekeik lelkét a katonai erények becsülésével, szeretetével. Ebből fejlett ki aztán a magyar ifjuság egyedüli törekvése, rajongása, tárgya.

Változtak az idők, változtak a körülmé-

nyek. Nemzeti létünket, ma más fegyverekkel kell fentartanunk. A magyar anyák hivatása is, ma más kell legyen. Hogy a magyar anyák ma is, nemzeti létünk alapjai lehessenek, birniok kell mindazon alapfeltételekkel, melyekkel megfelelő erkölcsi és érzelmi benyomást tudnak adni gyermekeiknek. Meg kell értsék, meg kell tanulják, mit kíván a mai magyar nemzeti társadalom tőlük. Ily anyák alatt természetesen, most csak, az értelmi osztályhoz tartozókat érthetem!

A magyar anyáknak, s nőknek, eszményök ne a harci babértól koszoruzott hős, a parádés katoná; de dolgozó asztal mellett, a munkás mihelyekben izzadó férfi, az uttörő felfedező tudós, a szorgalmas gazdálkodó, a hangya szorgalmu iparos, százkaru kereskedő legyen! Az idők tanulságául mondjam-e, hogy az angol család csak tehetségtelen gyermekéből nevel katonát; eszes-szorgalmas fiából iparost-kereskedőt csinál. Mondjam-e, hogy ez nálunk megfordítva van! Fiam, ha nem tanulsz, ha nem viseled jól magad, iparost vagy botost csinállok belőled; mondja az apa. Fiam, ne kinozz itt minket, ugy sincs sem eszed, sem szorgalmad, menj el botosnak: mondja az iskola!

Hát szabad ezt tennünk? Hát a mivelt nyugotnak, követése ez? Bizony nincs jól ez így! Előítéletnél, üres gögnél ez nem egyéb!

A földbirtokos több fia közül sem ad egyet gazdasági pályára; jogászt és katonát nevel mindannyiból. A kisiparos, a kereskedő, világért sem nevel a gyermekéből olyan „izét” mit ő maga, még hangosan kimondani is restelkedik. Hanem a család tönkre tételig taníttatja gyermekét, hogy legyen az „ur!” „Ur,” ma magyarul olyat jelent, a ki nem termel, csak fogyaszt.

Mi lesz így velünk? Meri állítani bárki, hogy gazdasági részvét és szeretet nélkül a faj magyarság képes lesz azt a feladatot sikeresen megoldani, melyet saját földjén, a nemzeti politika vállaira rakott?

Hát nem akarjuk meglátni azt a gyöngeséget, pusztulást, melyet e részvétlenség eddig is okozott? Évenként százezrével foly a kivándorlás, öröklődik a középbirtok, rohamosan pusztul a kisbirtok, nyakunkig ér az eladósodás.

Nem akarjuk meglátni magunkon, hogy rajtunk jobbára minden idegen? Hogy más népek kulturájának, haladásának, jólétének teher hordozói vagyunk?

E kérdés tehát megoldásra vár! Megoldásával sokáig késnünk nem szabad! Foglalkoznunk kell vele szüntelen! Foglalkozni kell mindnyájunknak; a kormánynak, hatóságnak, államférfiaknak, az iskolának, családnak, az értelmi osztály minden egyes tagjának egyaránt. Körülményei és tehetsége szerint, mindenkinek ki kell vennie részét e nagy nemzeti feladat teljesítéséből. Ha nem tesszük, a haladó kor feltétlenül eltípor!

Solymossy Endre.

BELFÖLD.

Székelyudvarhely, jul. 6.

A helyzet.

A delegációk befejezték működésüket Bécsben és a parlament megkezdte munkásságát a felirattal. A nemzetiségek ezt az alkalmat arra használták fel, hogy a kormány ellen fölvonuljanak. Egész sorozat közgazdasági atrocitást soroltak fel és ezzel akarták ellenzéki voltukat megokolni. Oknak ez silány dolog, mert a multért ez a kormány semmiben sem felelős, ha pedig bárki is konkrét sérelemmel áll elő, bizonyosra veheti, hogy a miniszterelnöktől kezdve mindenki siet a bajt orvosolni. Hiszen példa is volt reá. Ott van például a tót Hodzsa interpellációs panasza, a melyet a belügyminiszter akként igazított el, hogy az interpelláló köszönettel vette a választ tudomásul. A tisztelt nemzetiségek egy malmot taposnak és úgy tetszik azért vonulnak most már újra fel a költségvetés tárgyalásánál, hogy közbe szóljanak.

Egy hasznunk azonban van a nemzetiségek bőbeszédűségéből és ez az, hogy a művelt nyugat, a melynek sajtója bennünket gyakran megtámadott igazságtalanságukért nemzetiségi polgártársainkkal szemben, meggyőződhetik, hogy ez a vád mindenha alaptalan volt. Tavaly még hangosak voltak odakint a lapok, hogy mi a nemzetiségi urakat be sem eresztjük a parlamentbe. Ime, meggyőződhetik a világ, milyen szép számban vonultak be nemzetiségi testvéreink a magyar képviselőházba és meggyőződhetik a külföldi közvélemény, milyen vigan ficzánkolnak azok, a kik azzal vádolnak bennünket, hogy a szót a torkukba fojtjuk.

Am beszéljenek ezek az urak tovább, ne érje szóaradatukat semmi gát. Pedig nemzeti érdek, hogy a törvényhozás végezzen mihamarabb a költségvetéssel, majd az autonóm vámtarifával, mert a kormányra nagy feladat vár, a kiegyezés dolga Ausztriával, a melyről a tárgyalások még a nyáron indulnak. Itt az ideje, hogy a monarchia másik államával való viszonyunkra nézve bizonyos szilárdságot jelentő megállapodások történjenek. Ezt óhajtja a nemzet és akarja a kormány, a melyek régen értettek egyet, mint most. De ez az egyetértés szükséges is. Kemény harcunk lesz Ausztriával és hogy ezt megvívassuk, a kormányának szüksége van az egész nemzet erejére és egyetértésére.

A gyermek idegességének első tünetei.

Tisztán orvosi kérdések tárgyalása a sajtóban mindig egy kétélű fegyver; arra is, a ki írja, arra is, a ki olvassa. A ki írja, nem végez tisztán tudományos munkát, s könnyen megvádolják, hogy a félműveltséget, vagy az ugynevezett lexikonműveltséget mozdítja elő legfőkébb. De a mióta kimondta a párisi orvosi akadémia, hogy a népszerűen irt nevelő iratokkal s azoknak mind szélesebb körben való terjesztésével kell gondoskodnunk arról, hogy a gyermekek célszerű megfigyelése, testi és lelki életük ismerete ép és kóros viszonyok közt a szülők tudásának közkincaét képezze: azóta, azt hiszem, kötelessége mindenkinek, a kit illet, valóban közremunkálni azon, hogy babonákról, rossz szokásokról, dajkamesékről lerántuk a leplet egyfelől, másrészt rámutassunk, figyelmeztessünk a bajok csirájának tüneteire oly időben, mikor a fel nem világosított szülő még semmi bajt nem lát, s így elmulasztja kellő időben hívni az orvosi segítséget. Ugy mondják, hogy a huszadik század a gyermek százada; ehhez az első lépés az, hogy ismerjük a gyermekeket!

Egyike a leggyakoribb panaszoknak, a melyekkel a mai korban a szülő az orvoshoz fordul, hogy ideges a gyermek. Sajnos, ez valóban igen sokszor igaz, de még igazabb az, hogy ez alá az elnevezés alá annyi beteges állapotot foglalnak össze egyrészt a szülők, másrészt az orvosok, hogy valóban célszerű tárgyalni egy kicsit azt a kérdést: mikor ideges valóban a gyermek, melyek ennek az állapotnak a kezdő tünetei? Jellemző dologként emlitem föl, hogy nincs annak 1—2 évtizednél hosszabb ideje, hogy a gyermekkori hisztériát csakis szimulálásnak, „iskolabetegségnek“ tekintették tulajdonképpen létezését még a gyermekorvosok sem hitték. Ma már mindenki látja, folyton szaporodását észleli ezeknek a — sulyosabb idegességből származó — eseteknek, a mi annak a jele, hogy mily ijesztő mértékben terjed a baj.

Politikai jegyzetek.

Székelyudvarhely, juli. 6.

Ismét megkezdődött a parlament munkája, a mely valószínűleg július végeig eltart. Ismeretes a program: elsőben a felirati javaslat kerül tárgyalásra, aztán az 1906 évi költségvetés, a horvát pénzügyi egyezmény és — minden valószínűség szerint — az autonóm magyar vámtarifa. A szituáció olyan, hogy ha a felirati vita elevenebb lett is és a nemzetiségek újból tüntető fölvonulást rendeznek is alatta, augusztus elsejéig elvégeznek mindent.

A kormánynak a figyelmét és a gondját sokkal inkább lekötötte a parlament most bekövetkező munkaidejénél a kiegyezési tárgyalásokkal járó tömérdek nehéz kérdés. A miniszterek audenciáján is már szó volt ezekről és különösen Kossuth Ferencnek bő alkalmá volt róluk a királynak referálni. Tudvalevő, hogy a kormánynak a gazdasági együttélés még hátralévő tizenkét esztendőjére Magyarország forgalmi politikája és iparlétesítő törekvései számára kell szabad pályát biztosítani.

Ausztriában éppen ez ellen akarják a legelkeseredettebb ellentállást kifejteni. Beck miniszterelnök kétségbeesett erőfeszítéssel keres magának a Reichsrathban pártot, hogy teljes erővel szembehelyezkedhessen a magyar törekvésekkel.

Az osztrák álláspont ma az, hogy a Széll-Körber-kiegyezés olyan megállapodás, a mely mindkét félre egyformán megállapítja a jogokat és a köteleességeket s melyeken többet változtatni nem lehet, különben az egész elesik. Ezzel szemben a magyar kormány kijelentette, hogy a Széll-Körber-féle kiegyezés megállapodásait kereskedelmi szerződés formájában és azzal a változtatással hajlandó ratifikálni, hogy a fogyasztási adókat többé nem közös elvek szerint szabályozzák. Az osztrákok itt Magyarország részéről újabb fontos engedmény követelését látják, melyért ellenszolgáltatásra nem hajlandó. Szerintük a Széll-Körber-féle kiegyezés ugysis tele van Magyarország részére hozott nagy koncepciókkal, a melyet tovább halmozni nem akarnak.

Az osztrák kívánság tehát az, hogy a

Leggyakoribb tünete az idegességnek a gyermek kedély- és érzelmvilágában találjuk. Ilyen első sorban a kedélyreakciók megváltozása. (Kedélyreakció alatt értjük azt a hatást, a mit valamely új dolog, legyen az kellemes vagy kellemetlen, a gyermek érzelmvilágából kivált, pl. az öröm, a melyet mutat a gyermek, ha egy új játékot kap, a fájdalom, vagy harag, ha valamitől eltiltják vagy valamiért megbüntetik.) Egyike az idegesség legelső tüneteinek, mikor csekély ingerek tulheves, tulerős, vagy tulsokáig tartó reakciókat váltanak ki: különösen az utóbbi nem felel meg a rendes gyermek kedélyvilágnak, mert a gyermek lelkében öröm és bánat, nevetés és sirás közel szomszédok; egy, különösen rossz, keserű vagy szomorú hangulat tulsoká tartása igea sokszor nem normalis.

Épp ugy nem rendes dolog az sem, ha nagy kedélyrázkódtatások tulságos kicsi reakciókat idéznek elő, de ez az eset sokkal ritkább s éppen ugy, mint a perverz reakció, inkább már az elméműködések zavarai közé sorolható. (Perverz reakciónál szólunk, ha oly benyomások, a melyek közömbösek a normális gyermeknél vagy éppen kellemes érzést váltanak ki, — az ellenkező hatást szülik; ide tartoznak egyes gyermekek ideges félelmei bizonyos napok és színekkel szemben.)

Ezek közé az ideges reakciók közé tartozik az is, ha egyes kedélyállapotok oly tulerősen nyilvánulnak meg, a mint azokat az egészséges gyermeknél nem látjuk; pl. az egészséges gyermek örül, tánczol, nevet, az ideges nevető görcsöt kap; egy baba, a ki valami rossz fát tett a tűzre s a mamája szeretettel bár, de energiával megsimogatja a nadrágját, ha egészséges, sir; esetleg toporzékol is egy kicsit, de hamar elfelejti, — az ideges sirógörcsöt kap. Így léphetnek föl a rendes haragkitörések helyett valóságos tombolással járó, mániá szerű rohamok, ájulások, máskor pedig rázó hideg, vagy akár csalánkúteg fellépésével reagál valamely kedélyizgalomra az ideges gyermek kiszámíthatlan agyrendszere.

Az ilyen rendetlen, tulságos kedélyreakciók közt az ideges félelem, az ijedékenység talán még

Széll-Körber-féle megállapodások tekintessenek elavultaknak s minden kiegyezési kérdésben új tárgyalás és új megegyezés szükséges. Minden engedményért, a melyet Magyarország kér, tekintet nélkül arra, hogy azt az utolsó kiegyezés anyaga magában foglalja-e, Ausztriának ellenszolgáltatás jár. Az osztrák parlament a viszonyossági állapotot semmiesetre sem akceptálja.

Ezek a kiegyezési tárgyalások kiszögellő mértföldmutatói. A míg a szemközti álló álláspontok egymáshoz közelednek, sok vihar és sok izgalom éri a Wekerle-kormányt, a melynek a kompakt többsége most példátlan szerencséje.

Két sovány, aszályos esztendő után reménységgel biztatja a gazdát az idej termés. Nemcsak a gazdát, de ezt az egész földmivelő országot is. Hanem a mezei munkásnép sok helyen nem örül a termésnek és fenyegeti a gazdát, hogy nem arat neki. Nem egy helyütt már sztrájkba is léptek, más felé pedig készülnek a sztrájkra.

Ha okát kutatjuk ennek a gazdasági veszedelemnek, a bevallott és látható ok anyagi differenciák képében mutatkozik. A jobb termésműből nagyobb részt követelnek a munkások, mint a mennyire a télen szegődtek. A gazda, a bérlő azonban képtelen megadni a túlzott és jogtalan követelést, mert hiszen ő is két inséges esztendő csapását reméli most kiaverhetni a jobban fizető aratás eredményétől. És az értelmes, józan magyar földmivelő munkás nép mégis az erőszakos eszközökhöz akar nyulni: az arató sztrájk fegyveréhez. A jogtalan követelőzés rettenetesen kétélű fegyveréhez. Mert hogy ha az a kasza nem a lábán álló kalász rendje közé sujt, hanem válltelve pihen, kétfelé sujt! Az élével vágja ugyan a földbirtokost, a földbérlőt, de a fokával kegyetlenebb sebeket zuz a munkásnép egzisztenciájára.

Hazajáró rossz lélek most minden agitátor, a ki az aratósztrájkra izgat. Nemcsak azért, mert a kereshető kenyert is ki akarja venni a munkásnép szájából, hanem azért, mert arra is törekszik, hogy két esztendő politikai válság csapásai, az ex-lex adóhátrálékai egy jobb esztendő termésével kipótolhatók ne legyenek.

Mindennek pedig a legközvetlenebb módja

a leggyakoribb. Az ijedékenység a csecsemőkorában még majdnem teljesen hiányzik s csak az intelligencia kifejlődésével lép föl s rendszeren fejlett gyermeknél aránylag nem sokkal nagyobb, mint a felnőttnél. (Természetesen mindig szem előtt kell tartanunk a karkülönbség által előidézett intelligencia különbséget!) Egy hirtelenül beálló dördülésre, egy váratlan villámlásra akárhányszor összerézzen a felnőt is, még inkább a gyermek, a ki akárhányszor sirva is fakad s reszket; de az ideges gyermek görcsöt kaphat, órákig tartó reszketés léphet fel a kezeiben, vagy órákig alig tud mozdulni; olyan gyermekeknek pedig, a kik akár öröklési alapon, akár más okból már gyenge vagy tulizgékeny idegrendszerrel bírnak, akárhányszor látunk az ijedelemből hatás alatt momentán megnémulásokat vagy megbénulásokat is. Természetes, hogy ilyenek csak igen kivételesek. De ideges nyálfolyást, hirtelen föllépő hideg izzadást, erős, görcsös szivdobogást, melyek ugyancsak abnormális reakciók, már sokkal gyakrabban látunk. Az ideges gyermek majdnem mindig ijedős is, ez szabály: az a gyermek pedig, a ki nem ijedős, aránylag ritkán tartozik ebbe a diszes társaságba.

Az ijedős gyermeket megijeszti minden új dolog, a mit nem ismer, megijed az új játéktól, a nem látott karácsonyfától, stb. az egészséges gyermeknél pedig az ismeretlen csak a bámulat érzését váltja ki.

Sulyosabb beszámítás alá esnek s már mélyebben meggyökerezett ideges állapotnak felelnek meg a gyermekkorban néha látható hallucinációs tünetek, a melyeket akárhányszor zavar emésztés, vagy rossz álmok következtében látunk fellépni, vagy a tévedésből majdnem mindig hazudozásnak tartott azon jelenség, hogy a gyermek játéka közt olyan élénken képzel magának egyes jeleneteket (pl. egy verekedést), hogy teljesen meg van róla győződve s mint megtörtént dolgot adja elő.

Az idegrendszer hirtelen, tulgyors kifáradása, hogy pl. a szívesen és különben örömmel tanuló gyermek hamar figyelmetlen, szórakozott lesz, akárhányszor

az, ha a népet fölvilágositjuk netán teendő végzetes elhatározásának mérhetetlenül káros következményeiről. Mert minden erőszak kétélű fegyver, a mely fájóbban sújt visszafelé alkalmazójára, a mikor jogosulatlan indulatból fakad.

*

Magyarország mértékteljes léptekkel halad előre a sikerek útján. Ha így halad tovább, a külföld tudomást vesz végre arról, hogy van magyar kereskedelem, ipar és mezőgazdaság s ha ezt tudomásul veszi, nyugodtak lehetünk, mert el fognak mulni a közjogi tévedések, a melynek révén a külföld annyiszor kebeleztetett bennünket Ausztriába. A napokban elhunyt Lustkandl ur nyugtalanul forgolódik majd sirjában, Magyarország — Hongrie lesz a külföld előtt és nem Autriche!

Magyarország új sikereinek fókuszai a milánói és bukaresti kiállítások. A milánói nemzetközi kiállításon olyan nagyjelentőségű sikere volt a magyar osztálynak, hogy az Itáliába zarándokoló Európa, Amerika és a többi világországok oda voltak a csodálkozástól. Képzhetők, hogy volt is fejtörés a csodálkozó külföldiek között: vajjon hova is tegyük geográfiai és nemzetpolitikai ismereteikben ezt a furcsa nevű országot, a melynek olyan gyönyörű kiállítása van?

A közelmúlt orosz-japán háborúban a japán vitészségnek és a japán faji erényeknek hirtelen felismerése hatott csak a szenzációnak olyan erejével, mint a magyar ipari és mezőgazdasági produktivitásának ez a felfedezése.

A magyar iparnak, kereskedelemnek és mezőgazdaságnak e sikerére ráduplázott a bukaresti kiállításon aratott siker. A bukaresti kiállítás nemzeti jellegű kiállítás, de a román kormány a kiállításra meghívta azokat az országokat is, a melyeknek nagy exportjuk van Romániába. A meghívottak közt voltak elsősorban Magyarország és Ausztria. A közönség tehát ide is elkísért bennünket az osztrákokkal. Hanem a kiállítás maga ezuttal nem volt közös ügy.

A magyar ipar és kereskedelem vezetőférfiainak nagy feladat jutott osztályrészükül. Leverni az osztrákokat, a nagy ellenséget nem a közjogi tusakodás, nem is a stratégiai tudomány, hanem az ipari és kereskedelmi előrehaladottság és munka fegyverével.

szor fejfájásról panaszkodik, elsápad s elkezd ásítani, természetesen ugyancsak ideges jelenség.

Az álom ideges zavarai a gyermekkorban több-félék lehetnek; ideges álmatlanság ritka, de előfordul; gyakrabban látjuk ennél a mély álomban előjövő éjjeli feljéréseket, mikor a gyerek egy sikoltással ébred, senkit meg nem ismer, víziói vannak s csak hosszabb idő múlva csendesül ismét le. Hogy az alvadás, a mely különben rendkívül ritka, ideges jelenség, azt hiszem, nem kell mondanom.

Aránylag igen gyakran tartják rossz szokásnak s csak igen ritkán idegességnek a gyermekkorban akárhányszor látható ideges rángásokat egyes arczizmokban, a kezek, a vállak rángatását. Ebbe a csoportba tartozik az ideges szembunyorgatás, mások a szájukat tágra nyitják, fejüket ide-oda dobálják, köhögnek, krakognak, bizonyos arczfintorgatásokat produkálnak, mások ismét a kezeikkel ismételnék bizonyos gesztusokat gyorsan egymásután, megint másoknál egyes szavak vagy mondatok (s rendszeresen illetlen szavak) majdnem lelki kényszer alatti ismétlése tartozik ebbe a kategóriába.

Ezek a kényszermozgások lelki izgalmak hátása alatt rendszeresen fokozódnak, de a gyermek bizonyos ideig akarata megfeszítésével el tudja őket nyomni, úgy hogy az orvos, ha csak nem észrevétlenül figyel meg a gyermeket, mit sem tud konstatálni, pedi ezek, bár kis mértékben előfordulhatnak (pl. öröklött kedvenc gesztusok alakjában), rendszeren már súlyosabb idegességi állapotot jeleznek.

Mi orvosok „tic“-nek nevezzük ezt a dolgot s ha nem tagadható is, hogy vannak könnyű „tic“-ek, a melyek mellett az idegrendszer különben nem tünetet fel más elváltozást, de gyermekeknél a „tic“ majdnem mindig beteges dolog. Az ilyen gyermekekre különben a beteges utánzás hajlam is jellemző, s éppen az utánzás lehet, sőt szokott lenni a „tic“ kezdete. Kezdetben többszörös figyelmeztetés által, megfelelő kezelésre elnyomható az ilyen kényszermozgások hajlama, mielőtt a tulajdonképpeni „tic“ kifejlődött volna, később már azonban nem, s épp ebből is látható, mily fontos az, hogy ezeket az

UJDONSAGOK.

Székelyudvarhely, július 1.

Székelyudvarhely 1905-ben. Székelyudvarhely város 1905. évi közigazgatási állapotáról *Gothárd János* polgármester az imént tartott rendes közgyűlésben számolt be. E szerint a város tanácsához összesen 8027 ügydarab érkezett iktatóra, melyből 5732 közigazgatási, 182 iparügyi és 2113 adóügyi. Az árvaszékhez 621 ügydrb adatott be, a rendőrséghez pedig 2467 közigazgatási, 730 k-hágási, 1043 k. bírósági, 176 bűnügyi darab jött iktatóra. Közgyűlést a képviselőtestület 11-et tartott. Iparengedély 45 esetben adatott ki. Tanczengedély kiadatott 119. Tűz eset volt 6 esetben, 1740 kor. kárral. Elzárván volt 244 egyén, 569 napra. A közpénztár bevétele 167535 kor. 93 fillér volt, melyvel szemben a kiadás 161575 k. 15 fill. A közeztám bevételé 5632.18 k. volt. Az árvi pénztár bevételé volt kszpénzben 35891 82 kor., kiadása 35607.08 kor., kötvényekben bevétel 53877.08 k., kiadás 4954 kor. Allami egyenesadóban befolyt 7855.52 k. A gazdasági állapotot illetőleg a jelentésből kivesszük: szarvasmarha állomány 726, bivaly 46, ló 282, sertés 745 drb. A négy országos állatvásáron eladatott 4320 drb szarvasmarha, 302 drb ló; heti vásáron eladatott 1930 szarvasmarha, Levágatott 1322 marha, 1293 borjú, 1990 sertés, 1248 juh, 5519 barány. Az év folyamán elhullott 50 sertés, 10 ló, 23 bivaly. Az egészségügyet illetőleg: hevenyfertőző betegség 130 esetben fordult elő. Halálzásási eset a kórház nélkül 153 volt. A népesedést illetőleg: születet élve 208, halva 5, összesen 213, melyből törvényes 209. Elhalt 211, mely nem szerint így oszlik meg: férfi 108, nő 103. Házasságot 71 pár kötött. Az iskolákba beírtak száma 2102.

Központi választmányi ülés. Udvarhelyvármegye központi választmánya f. hó 12-iken délelőtt 10 órakor, a vármegyeház kis tanácstermében ülést tart. Ez ülés tárgyát az 1907. évre érvényes választójogosultak ideiglenes névjegyzéke ellen beadott felfozólások és észrevételek elbirálása fogja képezni. Az ülésen az érdekeltek megjelenni jogosultak.

Városi közgyűlés. Székelyudvarhely város képviselőtestülete, I-ső rendes közgyűlését szombaton és hétfőn délután tartotta meg, *Gothárd János* polgármester elnökléte mellett. A szombati ülés lefolyásáról mult számunkban már beszámoltunk. A

állapotokat kellő időben felismerjük. Ha a beteges kényszer már meghonosodott az agyvelőben, úgy már alig gyógyul; az ilyen ember esetleg képes néhány perczre elnyomni rángatozásait, de ez az elnyomás neki oly erős lelki kényszer s a feszültség oly nagy fokát idézi elő nála, hogy soká kérésztülvinni nem képes; kiirtani a dolgot csak a gyermekkorban lehet. Azonkívül az ilyen gyerekek majdnem mindig rendkívül szórakozottak, figyelmetlenek, daczára annak, hogy a legjobb intelligenciájuk lehet.

Ezekhez a kényszermozgásokhoz számíthatjuk a körömrágó, hajukat ránczlgáió, ajakukat folyton harapdáló gyermekeket is. Természetesen, és ezt igen nagyon hangsúlyoznom kell, hogy eszembe sem jut az, hogy minden gyereket idegesnek vagy „tic“-esnek vegyék, a ki egyszer-kétszer szórakozottságból a körmet rágja; megteszi ezt a legegészségesebb gyerekek is akárhányszor. De — és itt van a különbség — nem teszi mindig, szabályszerűen, tilalom ellenére, szinte bizonyos lelki kényszer befolyása alatt!

Ideges jelenségnek tekintjük a gyermeknél — még pedig nem csokély mértékben — a kényszerképzetek fellepését mindig, de különösen akkor, ha azok bizonyos dolgok, fogalmak elleni megmagyarázhatatlan, de mindég visszatérő félelmekben nyilvánulnak.

Ilyen: az utazástól, mosdástól, a magánosságától, sötétségtől, bizonyos, pl. hegyes, vagy hideg tárgyak érintésétől való félelem; meg érthetlenebb bizonyos tárgyak elhelyezése által okozott kollemetlen érzés; pl. ismertem egy különben rengkívül értelmes, kedves fiút, a ki nem tudott ebédelni, ha a sórtartó nem az asztal közepén állt, vagy ha égő gyertya volt az asztalon.

Bizonyos állatfajoktól, másoknál bizonyos eledelek élvezetétől való idiosyncrasia is a gyakrabbi ideges jelenségek közé tartozik.

Van még ilyen ideges jelenség sok, igen sok a gyermekkorban, de félek, hogy onök is idegesek lesznek, hát ma nem folytatom.

Doktor.

hétfői ülésen elővették Pécsi Dávidnak azon ajánlatát, mely szerint a Kossuth-utcában kocsit-aszfaltot létesít, a vasuti közeztám átengedése esetén. A közgyűlés úgy határozott, hogy a vasuti közeztám engedélyezése esetén az ajánlatot elfogadja. Az előterjesztett zárszámadásokat elfogadták. Egyes a város tulajdonát képező épületek és szántók bérleti szerződéseit jóváhagyták. Az új kataszteri munkálathoz 3 rendes és 3 póttagot megválasztottak, 6—6 korona napidij mellett. Az esküdtbirósági tagok névjegyzékének összeállítására *László Albert* és *Jancsó János* kiküldöttek. A tisztviselő-, kezelő-, segéd- és szolgazemélyzet nyugdíj-szabályrendeletét napi rendről levtették. Egyes tisztviselőknél a kért szabadságot megadták és utasították a polgármestert, hogy a szabadságokat a szükséghez képest engedélyezze. Határozatba ment, hogy a városi hivatalos órák július és augusztus hónapokban reggel 7-től, déli 1 óráig tartassanak. *László Albert* jegyzőnek, a gazdasági tanácsosi teendők végzéséért 600 korona pótléket megszavaztak. Az új marhalevel átíró helyiség vállalati árát, a tanácsosi állás fizetésénél elért megtakarításra és az e célra már korábban félretett összegből utalványozták. Ezzel a gyűlés véget ért.

A kolozsvári egyetemre az 1905/6. tanévre 4775 hallgató iratkozott be, mely vármegyénként így oszlik meg: Kolozsmegyéből 330, Marostordamegyéből 194, Alsófehérmegyéből 187, Szolnokdobokamegyéből 183, Háromszékmegeből 174, Tordaanyosmegyből 161, Csikmegyből 117, Udvarhelymegyből 116, Hunyad 17 és Küküllőmegyből pedig 117 hallgató körül átlag a kolozsvári egyetemre. A mi a doktori diplomák szerzését illeti, e téren sem állunk hátra. Ebben az esztendőben ugyanis összesen 742 szigorlót avattak fel doktorá, jog- és államtudományból vegyesen.

Templom építés. Városunkban megkezdették az unitárius templom építését, melyet *Fekete Benjámín* építész 42.000 koronáért vállalt el. Az alapkövetétele f. hó 3-ikán *Vári Albert* lelkész imája mellett történt meg. Az építés serényen folyik. Vállalkozó f. évi október 15-ig fedél alá köteles hozni.

A Tulipán-kert estélye. A székelyudvarhelyi Tulipán-kert Szövetség a mult vasárnap tartotta első műsoros tánc-estélyét és ha a körülményeket figyelembe vesszük, elég szép sikerrel, melyért az elismerés az estélyen szereplőkön kívül, kizárólag *Mátéffy Domokos* pü. titkárt, mint a választmány által kiküldött rendező bizottsági elnököt illeti, ki annak létrehozása körül valóban szép és önzetlen tevékenységet fejtett ki. Az estély műsorának első számát *Sölymossy Endre* tanár felolvasása képezte. Szaktudásának és izzó fajszeregetének teljes fegyverzetével ismételnék annak a küzdő tábornak az élén láttuk, melynek célja a magyarság függetlenítése a szomszéd gyamsága alól. Elismerés illeti ifj. *Szemerjay* Károlyt és *Dózsa Sáriát*, kik feladatukat nemcsak fényesen oldották meg, de arra a nemes ügy érdekében készségi is vállalkoztak. Ha figyelembe is vesszük a nyárral beállott holt időnyt és a czimezetlen meghívók, melyek talán nem is a legpontosabban lettek széthordva, sajnos, mégis meg kell rónunk ennek daczára e város polgárságát, mely ez estélytől csaknem tőntetőleg távol tartotta magát, de maga a Szövetség csaknem száz tagot számláló választmányának egy része sem ismerte köteleességét s így történhetett, hogy az anyagi eredmény nem felel meg a hozzáfűzött várakozásoknak. Reméljük azonban, hogy egyesült erővel a közel jövőben e város közönsége megmutatja, hogy a Tulipán-kert szövetség célját nem csak ismeri, de át is érzi s annak ápolását pedig meg némi anyagi áldozatok árán is köteleességének tartja. — Az estély elszámolását illetőleg, a következő kimutatást vetjük: A székelyudvarhelyi Tulipán-kert szövetség által f. hó 1-én rendezett nyári táncmultság anyagi eredményét a következő adatok mutatják: Bevétel 243 korona. Kiadás, számlák és nyugták szerint 163 korona 50 fillér. Tiszta jövedelem 79 kor. 50 fillér. A tiszta jövedelem majdnem kizárólag a következő hólgyek és urak felülfizetéséből kerül ki: Stratzinger Emil pü. igazg. 2 kor., Fábian József 10 k., Márk Testvérek 2 k., Kun Lajos 1 k., Schuller Jánosné 2 k., Baranyai Gyuláné 2 k., Daróczy István 2 k., Perszián János 4 k., Vajda Lajos 4 k., Sterba Ödön 1 k., Fejes Áron 1 k., Dr. Kovácsy Albert 6 k., Soó Gáspár 1 k., Pék Józsefné 2 k., Molnár Károly 2 k., Dr. Damokos Andor 8 k., Sándor István 1 k., Dr. Válcshik Ferencz 8 k., Dr. Szöllösi Ödön 2 k., Tamás Balázs 1 k., Gyarmathy Ákos 4 k., Dr. Göllner Béla 1 k. Becsek Aladár lapszer-

kesztő és nyomdatulajdonos pedig a meghívókat teljesen díjtalanul bocsátotta rendelkezésre, miért úgy ő, mint a felülfizető hölgyek és urak fogadják a választmány köszönetét.

Hivatalos órák a városnál. Székelyudvarhely város tanácsánál a hivatalos órák július és augusztus hónapokban, reggel 7-től délután 1 óráig tartanak.

Údvarhelyvármegye jegyzői egylete a múlt szombaton Gálffy István fenyédi körjegyző elnöklelte mellett közgyűlést tartott. A közgyűlés kimondta, hogy az „Údvarhelyvármegyei Községi és Körjegyzők Közönsége” című, havonként megjelenő szaklapot beszünteti s hivatalos lapjává az *Údvarhelyi Híradót* fogadja el.

Utazás egy meghívó körül. Lapunk múlt számában közreadott nyilatkozat, a Tulipán-kert estély meghívója kinyomásának körülményeit, a nagy közönségnek részletesen elmondta. A „Székelyudvarhely” cz. lap f. hó 1-ei számában megjelent és minden érzékű és tisztességes embernél megbotránkozást keltő és a sajtóirodalomban ismeretlen hangú közlemény nyomán szükségesnek tartjuk a dolgot még egyszer a fejleményekkel egyetemben ismertetni. Tehát a Tulipán-kert szövetség 1-én tartandó estélye meghívójának elkészítésével e lap nyomdája lett megbízva. A nyomda művezetője a meghívókhoz egy, a raktárban készletben levő, egy pár évvel korábban beszerzett cseh gyártmányú, az időtől már megsárgult szélű papírt használt fel. Lapunk szerkesztő-tulajdonosa midőn erről tudomást vett, a meghívók jórészt készen voltak, s annak szétküldését azon okból, mivel ez péntek délután történt, a multság pedig vasárnapra volt kitűzve, továbbá pedig a meghívó papírjából a csehnek produktív haszna, mivel az egy pár évvel korábban lett beszerzve, amugy sem volt, végül pedig a meghívó a Tulipán-kertnek teljesen díjtalanul lett szállítva, nem gátolhatta meg. E körülményeket mi nyomban itt is, ott is elmondottuk, nem látva a dologban titkolni valót. Innen-e, vagy pedig az papir mintagyjteményéből szerzett-e tudomást a Székelyudvarhely cz. lap társszerkesztője, Betegh Pál arról, hogy e meghívó papirja csehgyártmány, az mellékes, elég az, hogy jó fogást szimatolt s alkalmasnak találta a dolgot arra, hogy ismét a hazafiság szép köpenyegébe bujva, galád támadást intézzen lapunk nyomdája ellen, mely támadásoknak rugói nem a szolid üzleti elvekben gyökereznek; sőt. E támadó szándékról Dr. Hinléder Fels Ákos ügyvéd ur, a Székelyudvarhelynek még akkor felelős szerkesztője értesülvén, szombaton (30-ikán) délután, ez ügyben szíves volt felkeresni lapunk szerkesztőjét, hogy a meghívó történetét közvetlen forrásból tudja meg. Lapunk szerkesztője a dolgot készséggel monddta el akként, mint e közlemény bevezető részében is írva van és amiből Hinléder ügyvéd ur, saját szavai szerint, meggyőződött, hogy itt minden rosszhiszeműség, visszaélés ki van zárva, a meghívók, melyek amugy is ingyen szállítottak, a csehnek, tekintve, hogy a papir évekkel korábban lett beszerzve, semmi produktív hasznot nem nyújtanak — támadásra alapnincsen. A nálunk szerzett felvilágosítást nyomban szíves is volt közölni Betegh Pállal, hogy a rágalmazó cikk megjelenésének elejét vegye. Hogy fáradozásának mennyire nem volt eredménye, bizonyítja a Székelyudvarhely cz. lap másnap megjelent számában közölt támadó közlemény, mely a becsületsértések egész garmadáját öntötte szerkesztőnk ellen. Szerkesztőnk e közlemény nyomán, melyben többek közt az is foglaltatik, hogy eljárásával a Tulipán-kert szövetséget „kompromittálta”, az egyesületnél viselt jegyzői és végrehajtó bizottsági titkári állását még vasárnap folyamán az egyesület rendelkezésére bocsátotta, vizsgálatot kérvény maga ellen, s ezen elhatározását levélben közölte az egyesület elnökével. Egyben pedig a cikk sértő kifejezéseit Dr. Valentsik Ferencz és Dr. Kovácsy Albert urakkal a Sz.-Udv. cz. lap felelős szerkesztőjétől elégteltelt kért. Hinléder Ákos ur a megbizottaknak kijelentette, hogy „a kérdéses cikket nem ő írta, tartalmát megjelenése előtt nem ismerte, azzal magát nem azonosítja s így a felelősség egyedül Betegh Pálra, mint a cikk szerzőjé terhel.” E válasz nyomán szerkesztőnk Betegh Pál ellen a bünvádi feljelentést 1726. sz. a., a helybeli kir. törvényszéknél megtette. A Tulipán-kert szövetség elnöke Dr. Damokos Andorné a lemondó levél folytán, szíves volt a választmányt kedden délutánra összehívni, mely ülésnek egyetlen tárgyát a kérdéses bejelentő levél képezte. Az ülést miután az elnök megnyitotta és jegyzőül Dr. Ko-

váczy Albertet felkérték, Dr. Valentsik Ferencz indítványozta, hogy a lemondást ne fogadja el a választmány, mivel Becsek Aladár részéről a rosszhiszeműség ki van zárva s a választmánynak bemutatta azt a számlát, mely a kérdéses papírról szól és egy pár évvel ezelőtt kelt. Dr. Hinléder Ákos szólalt még fel, kijelentve, hogy a támadást elítéli. Ez után megmagyarázta a tisztességes sajtó fogalmát, végül pedig kijelentette, hogy a Székelyudvarhely felelős szerkesztői állásától megválnak. A jelenlevő Betegh Pál erre kijelentette, hogy ő és neje (tehát nem egy tag) kilépnek a Tulipán-kert szövetségből. Ezt a választmány tudomásul vette. Elnök ezután a lemondó jegyzőt egyhangulag visszaválasztottnak jelentette ki, mire a vál. ülés véget ért. Így tehát a manőver visszafelé sült el s mi az ügyet e téren befejezettnek jelentjük ki.

Kataszteri munkálatok. A befejezett városi tagosítás után elkészítendő új kataszteri munkálat, úgy a helyszínen való felvételek és osztályba sorolás megejtése végett, a kolozsvári kataszteri hivatal *Reveczky* Ferencz kat. becslő-biztoszt küldötte ki. A városi képviselő-testület e munkálatok végzéséhez a maga részéről, imént tartott közgyűléséből, rendes tagokul *Vánky* Kálmán mérnököt, *Daróczy* Miklóst és *Bálint* Györgyöt, pótagokul *Nagy* Ferenczet, *Fekete* Józsefet és *Barkóczy* Ferenczet küldötte ki. A bizottság munkájához, mely mintegy 4—5 hetet fog igényelni, pénteken kezdett hozzá.

Az uszoda ügye. A sétatérügyi bizottság, mint jelentettük, vette kezébe az uszoda ügyét, hogy azt végrehaláhára megoldja, még pediglen társadalmi uton. E czélből 25 koronás részjegyek aláírása végett megkereste a közönséget s alig két hét alatt több mint száz részjegy lett jegyezve, tehát olyan összeg, melylyel az uszoda létesíthető, ha bár szerény keretek közt is. Az uszoda kivitele végett, a részjegyeket jegyzettek kedden délután értekezletre jöttek össze, amidőn a helyszíni szemle megejtése és a tervrajz felülvizsgálata után abban történt megállapítás, hogy az uszodát a sétatér melletti részen, a gát fölött állítják fel, oly módon, hogy a jobb oldali kabin sor a parton foglal helyet, míg a szemben levő kabinok tutajon nyernek elhelyezést. Az uszoda nem mint részvénytársaság, hanem Üszoda-egyesület czimén jön létre és alapszabályainak kidolgozására *Hlatky* Miklós tanárt kérték fel. Az értekezlet a fürdő-díjakat is megállapította, mely szerint egyesületi tagok és hozzátartozók 10 fillért, idegenek 20 fillért fizetnek minden fürdésért. A kabinok száma negyven lesz s az uszoda a bizottság terve szerint még aug. hó folyamán a közönség használatára lesz bocsátható.

Nyilvános köszönet. A következő sorok közlésére kértünk fel. Az udvarhelyi róm. kath. plebánia hivatal hálás köszönetét fejezi ki az itt felsorolt kegyes adakozóknak. A székelyudvarhelyi oltárjegyesületnek 1 drb. kazuláért és 3 oltárabroszért. *Simó* Mátyásné urnőnek 12 drb. palla kendő és 6 drb. korporáléért, *Simon* Ferenczné urnőnek 12 drb. purifikátoriumért, *Sztoleszku* Miklós né urnőnek 1 drb. antipendiumért, *Gergely* Ilona k. a. 1 drb. antipendiumért, *Dr. Borosnyay* Pálné urnőnek 1 drb. antipendiumért, *Gyertyánffy* Teréz k. a. 1 drb. oltártakaróért, *Dr. Vas* Lajosné urnőnek 1 drb. kredencztakaróért, *Becsek* Aladárné urnőnek 3 drb. humeraléért, *Daróczy* Ilona és *Ninuska* k. a. 1 drb. karingéért, *Czikmántori* Erzsébet k. a. 2 drb. ministrans ruháért, *Lakatos* Vilma k. a. 2 drb. korporáléért, az *irgalmas nővéreknek* 1 drb. ciborium köpeny, 1 drb. velum és 1 drb. karingéért. Az Ur Jézus legyen jutalma mindazoknak, kik az Ő házának diszítéséért fáradoznak! *Mikes* János gróf.

Az áll. Szakiskola felügyelőbizottsága tegnap délután tartotta alakuló gyűlését *Ugron* Ákos főispán elnöklétével. A felügyelő bizottság tagjai: a keresk. miniszter által kinevezve: *Sándor* Mózes, *Diemár* Károly, *Solymossy* Endre, *Jung-Cseke* Lajos, *Bartók* István; Székelyudvarhely város kiküldöttei: dr. *Kassay* Albert, *Demeter* Dénes; Udvarhelyvármegye részéről: Dr. *Valentsik* Ferencz, *Becsek* Aladár; a keresk. iparkamara részéről: *Gyertyánffy* Gábor, *Persian* János. Az ülésen a tagok csaknem teljes számban megjelentek. Elnök üdvözölte a bizottságot, mely után alelnöknek *Sándor* Mózes, előadóknak *Hargita* Nándor igazgató, jegyzőnek *Pillich* Lajos tanár egyhangulag megválasztották. Ezután *Ugron* Ákos főispán elnök indítványára elhatározták, hogy feliratilag megkeresik a minisztert, miszerint az intézet szűkvoltára való tekintettel vagy egy új épületről gondoskodják, vagy a meglévőt kiépítse. A felirat

elkészítésére *Hargita* Nándor igazgató, Dr. *Valentsik* Ferencz és *Pillich* Lajos jegyző küldettek ki. Végül határozatba ment, hogy a közigazgatási bizottság útján megkeresik a székelyföldi előjáróságokat és középiskolákat, hogy az intézetbe alkalmas székely növendékeket küldjenek. Ezzel az ülés véget ért.

Ösztöndíjas tanulók. A ref. kollegium *Kiss*-bizottsága Dr. *Bodolla* Gábor gondnok elnöklésével július 3-ikán tartotta meg ez évi ülését. Jelen voltak Dr. *Damokos* Andor alispán, *Ádám* Albert főjegyző, *Szabó* Gábor első aljegyző, *Gönczi* Lajos igazgató, *Kovács* Dániel és *Biró* Sándor tanárok. A *Kiss* József-féle alapítványból „ép testü és székely származású” jó tanuló és jó magaviseletű 50 kollegiumi tanulóknak fejenként 50 korona ösztöndíj jár, melyre a végrendelet értelmében évről-évre az ugynevezett *Kiss*-bizottság eszközi a kinevezéseket. Ezuttal az alábbi tanulók hagytak meg, illetőleg nevezettek ki: *Demeter* Zoltán, *Dénes* János, *Gönczi* Gábor, *Kovács* Gábor, *Musnay* László, *Szabó* Károly, *Szarka* Zoltán (VIII. o.), *Benedek* Gyula, *Gönczi* Lajos, *Jakó* Dénes, *Jakabfi* József, *Kassay* F. Béla, *Kerestély* János, *Konsza* Samu, *Sándor* Ferencz (VII. o.), *Benedek* Aladár, *Doros* György, *Gyarmathy* Dezső, *Herczeg* Lajos, *Karácsony* Sándor, *Kis* István, *László* Endre, *Szabó* Zoltán (VI. o.), *Bartha* Zoltán, *Bedő* Sándor, *Biró* Endre, *Borbáth* Samu, *Gábor* István, *Gönczi* László, *Jakó* Ferencz, *Keresztes* Károly, *Kovács* Jenő, *Lengyel* Gyula, *Pálffy* László, *Varga* Ferencz (V. o.), *Benedek* András, *Benke* Ferencz, *Bokor* Lajos, *Kassay* F. Gyula, *Kovács* Elek, *Kovács* Ferencz, *Molnár* Károly, *Olasz* Mihály, *Palló* Imre, *Szabó* Gábor (IV. o.), *Fosztó* György, *Pál* Dénes, *Nagy* István és *Solymossy* István (III. o.).

Az udvarhelyi unitárius egyházkör augusztus hó 2-ik napján reggeli 8 órakor kezdődőleg tartja rendes közgyűlését *Derzsbén*. Tárgyak: 1. Elnöki megnyitó. 2. Névsorolvasás. 3. Jegyzőkönyv olvasás. 4. *Vajda* Antal eskütétele. 5. *Esperesi* jelentés. 6. *Templomozás*. 7. Bizottságok jelentése. 8. Felsőbb leiratok tárgyalása. 9. Időközben érkező tárgyak előadása és tárgyalása. 10. Egyházköri — két egyházi, két világi — képviselő választása a Főtanácsra. 11. *Fegyelmí* bíróság választása. 12. *Indítványok*, javaslatok tárgyalása. 13. Jövő évi közgyűlés helyének meghatározása. 14. *Jegyzőkönyv* hitelesítő bizottság kinevezése. 15. *Bezáró* és végül *közébed*. Tudnivalók: 1. A segélykérések jul. 22-ig az esperesi hivatalhoz beadandók, valamint az indítványok, javaslatok is jul. 25-ig; a később érkezők nem vétetnek figyelembe. 2. Egyházi szónok lesz *Ürmösi* József, énekesvezér *Szathmáry* Lajos. 3. *Ebeddijak* *Kiss* Mózeshez számolardók.

Primiczia. Ifj. *András* József, id. *András* József, tibódi székelygazdának nemrégiben áldozárra felszentelt fia mutatta be július hó 2-dikán Tibód községben a *Török*-család kápolnájában első szent miséjét. A manufactori tisztet *Mikes* János gróf, székelyudvarhelyi főesperes-plebános töltötte be. A meghatározott ünnepen a szomszéd községek lakossága is részt vett, egybe esvén az ünnep a kápolna bucsújával is. A szent mise után *Péterffy* Lőrincz plebános mondott gyönyörű beszédet az új paphoz. A szent mise után *Szabó* Gábor vármegyei aljegyző, birtokos adott ebédet, melyen az intelligencia és a papság több kitünősége vett részt.

Homoród fürdőn értesülésünk szerint, ma vasárnap lesz az ismerkedő zeneestély, amelyre városunkból is sokan készülve, többeket várnak. Ugyan akkor szervezik a *kirándulás- és estély rendező* szűkebb körű bizottságokat. Ugy tudjuk, hogy jul. 22-re *gyermek-estélyt*, 29-re pedig *müsoros Anna-estélyt* terveznek és ugyanakkor ref. Istenisztelet lesz. *Kirándulás* is lesz és pedig egy fél napos *Szentkeresztbányára*, *Lobogyó* és *Dobogó fürdőkre*; később egy napos *Kéryulfürdőbe*, a festéktelephez, kristály borvizhez és székely Szelters forráshoz. A lakások mind le vannak foglalva és az üdülő közönség nap-nap után érkezik. A vendéglői ellátás és kiszolgálás ellen még eddig nincs szavunk, azonban a berendezés és felszerelés a régi maradt. (d)

Buffalo Bill Segesvárt. *Buffalo* Bill f. hó 16-án Segesvárt délután 2 és este 7 órakor előadást tart. Az élelmes amerikai vállalat falragaszai e héten már Székelyudvarhelyt is megjelentek, melyben az előadás napját és a belépti díjakat tudatja a közönséggel. A vállalatot, mely most bevasalja rajtunk is a hadisarcot, nem illetheti akkora gáncs, mint azokat, kik az ő német szövegű plakátjait ablakaikba kifüggesztették. Mi számolunk azzal, hogy némely helyen hanyagságból, indolenciából, vagy a tulajdonos tudta nélkül történt meg a magyar nyelv inzultálása, e

figyelmeztető sorok remélhetőleg elegendők lesznek, hogy ezeket a falragaszokat eltávolítsák. Ennyivel ebben a magyar városban tartoznak a magyar nyelvnek és az izlésnek.

x **A föld körül.** A hatkötetes munkából, amit ezzel a címmel: „A földkörül“ dr. Gáspár Ferencz irt, most jelent meg az első két kötet. Vaskos, majd hatszázoldala könyv mindkettő. Emelett a súlyuk könnyű, a fűzés a kötés mind erős, czélszerű és modern. Lapjaikat forgatva, mindenekelőtt a kiadói izlés ötlük az olvasó szemébe: a finom papír, a tökéletes nyomású illusztrációk, színes műlapok, a betű eleganciája. A formára nyolczadrét alakú két kötet az egész munka mintegy 1200 képből bőven ad kóstolót, hogy a kiadók miképen igyekeztek a szöveg használatosságát helyénvaló és előkelően válogatott képekkel emelni. Szöveg és illusztráció pompás harmoniába olvad össze s ritka értékűvé teszi Gáspár Ferencz művészi tollal irt utleírását, amelyhez a legszerényebb igényű olvasó is hozzáférhet. Egyidejűleg ugyanis a két kötettel fűzetes kiadás indult meg. Kéthetenként megjelenő egy-egy fűzet ára 60 fill. A fűzetes kiadásra előfizetni bármely könyvkereskedés útján lehet, vagy közvetlenül a kiadónál Singer és Wolfner könyvkereskedésében. (Budapest, Andrásy-ut 10.)

x **Gazdasági galambtenyésztés** cím alatt Parthay Géza egy igen csinos fűzetet irt azon kérdésről, hogyan lehet a galambot hasznosul tenyészteni? Ezen fűzet, mely 55 rendkívül szép ábrával van díszítve, részletesen foglalkozik a haszon galambtenyésztés minden kérdésével. A minden gazdának melegen ajánlható könyv ára 1 korona. Megrendelhető az összeg előleges beküldése mellett a Szárnyasaink című baromfiteyésztési szaklap kiadóhivatalában Budapesten, Rottenbiller-ut 30. szám.

TAVIRATOK.

Budapest, július 7.
(Érk. d. u. 5 ó.)

Országgyűlés.

A képviselőház mai ülésén Justh Gyula elnökölt. A jegyzőkönyv hitelesítése után betervezi az irományokat, mire Návay alelnök veszi át az elnöklést.

Következett a felirati vita folytatása. Veres József polemizál a nemzetiségiekkel, majd a felirattal foglalkozva szomorúan constatálja, hogy se magyar udvartartás, se magyar hadsereg nincs. Bár ezen két intézmény sokkal több milliót megemészt, mint a mennyit voltaképpen elbirunk.

A jobb jövendőben bizva fogadja el a feliratot, de indítványozza, hogy egészítsék ki azt azon passzussal, hogy az országgyűlés kívánatosnak tartja a katonai szolgálat megrövidítését és szimpátiával viseltetik a nemzetközi béke konferencia akciója iránt.

Bella Mátyás nemzetiségi, a nemzetiségek elnyomatásáról beszél. Kérni a történet a kulturális pénzalapokkal, melyeket a magyar kormányok a nemzetiségektől állami kezelésbe elszedtek?

Baloghy Ernő kifogásolja a felirat enyhe és nagyon lojalis hangját, de a rend helyre állítását a legmelegebben üdvözli. Bizik a nemzet vezéreiben. Majd foglalkozik a nemzetiségekkel, kiknek vádjait visszautasítja. A feliratot elfogadja.

Képviselőválasztás a VII. kerületben.

Székesfőváros központi választmánya, a hetedik kerületében Eötvös és Barabás közti választást, július 26-ikára kitűzte.

NYILTTER.

Azon nagymértékben megnyilatkozott bizalmat és pártolást, melyben a n. é. közönség engemet eddig részesíteni kegyes volt, megköszönni másképp nem tudom, mint hogy szegény tanulóknak és teljesen vagyontalanoknak minden vasárnap reggel 8—10 óráig ingyen rendelek műtermemben. (Ár pád-utca 10. sz.)

Dr. Kovács Géza, fogorvos.

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája

Telefonszám: 14.

Sz. ad 2289-1906. tkvi.

Árverési feltételek.

Udvarhelymegyei Takarékpénztár végrehajtatónak Farkas János végrehajtást szenvedő elleni 440 k. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajási ügyében.

1. Az 1906. július hó 27-én d. e. 9 órakor Medesér községkészenél meg tartandó nyilvános árverésen, árverés alá bocsátatnak a székelyudvarhelyi kir. törvényszék (a székelykeresztúri kir. járásbíró-ság) területén lévő a medeséri 370 sz. telekjegyzőkönyvben foglalt 280/2 hrsz. alatti ingatlanra 331 k. a 404. sz. tjkv.-ben foglalt: 280b/1. sz. alatti ingatlanra 77 k., a 600 sz. tjkv.-ben foglalt: 280a/1. hrsz. alatti ingatlanra 231 k. ezennel megállapított kiáltási árban.

2. Ezen árverésen a fent körülírt ingatlanok a kikiáltási áron eladatni nem fognak.

3.) Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított és az 1881 november hó 1-én 3.333 sz. a. kelt m. kir. igazságügyminiteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékpénzes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

4.) Vevő köteles a vételért két egyenlő részletben és pedig: az elsőt az árverés napjától számítandó 15 nap alatt, a másodikat ugyanazon naptól számítandó 30 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 6% kamatokkal együtt az 1881. évi december hó 6-án 39426/I. M. sz. alatt kelt rendeletében előírt módon a székelykeresztúri kir. adóhivatal mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.

5. Vevő köteles az ingatlanokat terhelő és az árverés napját követőleg esedékes adókat és átruházási illetéket viselni.

6. Vevő a megvett ingatlanok birtokába az árverés jogerőre emelkedése napján lép s azoknak haszna és terhei őt illetik.

7. A vevőnek a vételi bizonyítvány csak az árverés jogerőre emelkedése után fog kiadatni.

8. A tulajdonjognak vevő javára bekebelezése csak a vételár és kamatainak teljes kifizetése után fog hivatalból elrendeltetni.

9. A menyiben vevő az árverési feltételek bármelyikének a kitűzött időben eleget nem tenne, az általa megvett ingatlan az érdekelt felek bármelyikének kérelme következtében az 1881. LX. t. cz. 185. §-a szerint vevő veszélyére és költségére bánatpénznek elvesztése mellett újabb árverés fog elrendeltetni.

A kir. járásbíró-ság mint telekkönyvi hatóság.
Székelykeresztúron 1906. évi június hó 7-én.

Cseresnyés kir. albiró

Udvarhelyvármegye központi választmánya.

Szám: 62—1907. közp. vál.

Hirdetmény.

Udvarhelyvármegye központi választmánya az 1907. évre érvényes választójogosultak ideiglenes névjegyzéke ellen beadott felszólalások és észrevételek elbírálása végett **f. hó 12-én délelőtt 10 órakor** a vármegyeház kistanácstermében ülést tart.

Erről érdekelteket ezuton is azzal értesitem, hogy az ülésen megjeleni és érdekeit védelmezni jogosultak.

Udvarhelymegye központi választmányától.
Székelyudvarhely, 1906 évi július hó 3-án.

Dr. DAMOKOS,
alispán.

FRANKLIN-társulat kiadása.

A

Magyar Remekírók

a magyar irodalom főművei kilenczedik sorozata

most jelent meg a következő kötetekkel:

Deák Ferencz munkáiból. I. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Wlassics Gyula.
Magyar népdalok. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Endrődi Sándor.
Mikes Kelemen törökországi levelei. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Erdődi Béla.
Petőfi Sándor munkái. I. és II. kötet. Kisebb költemények. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Badics Ferencz.

A már előbb megjelent nyolcz sorozatban a következő művek jelentek meg:

Arany János munkái. I. II. III. és IV. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Riedl Frigyes.
Arany László munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Kozma Andor.
Bajza József munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Badics Ferencz.
Balassa Bálint báró és Zrinyi Miklós gróf. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Széchy Károly.
Csiky Gergely színművei. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Vadnay Károly.
Csokonai V. Mihály munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Banóczi József.
Czuczor Gergely költői munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Zoltvány Irén.
Eötvös József báró munkáiból. I. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Voinovich Géza.
Garay János munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Ferenczy Zoltán.
Gyöngyösi István munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Négyesi László.

Katona József és Teleki László gróf. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Rákosi Jenő.
Kazinczy Ferencz műveiből. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Váczy János.
Kemény Zsigmond báró munkáiból. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Gyulai Pál.
Kisfaludy Károly munkái. I. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Heinrich Gusztáv.
Kisfaludy Sándor munkái. I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Heinrich Gusztáv.
Kölcsey Ferencz munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Angyal Dávid.
Kossuth Lajos munkáiból. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Kossuth Ferencz.
Kurucz költészet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Erdélyi Pál.
Madách Imre munkái. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Alexander Bernát.
Pázmány Péter munkáiból. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Fraknoi Vilmos.
Reviczky Gyula összes költeményei. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Koroda Pál.
Gróf Széchenyi István munkáiból. I. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Berzeviczy Albert.
Szigligeti Ede színművei. I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Bayer József.
Tomba Mihály munkái. I. II. III. és IV. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Lévy József.
Vajda János kisebb költeményei. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Endrődi Sándor.
Vörösmarthy Mihály munkái. I. II. III. IV. V. és VI. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Gyulai Pál.

A Magyar Remekírók gyűjteménye tizenegy 5 kötetes sorozatban jelenik meg. A teljes 55 kötetes munka ára 220 korona; az ennek kiegészítőjeként megjelent Shakspeare összes művei hat kötetbe kötve ára 30 korona, melyet a Magyar Remekírók vevői 20 korona kedvezményes áron kapnak.

Megrendeléseket elfogad minden könyvkereskedés, lapunk kiadóhivatala és a

Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.)

Az Udvarhelymegyei Takarékpénztár Részvénytárs.
Székelyudvarhelyen a fő-,
valamint a Székelykereszturi és oklánd
fiókjaitól

elfogad betéteket

évi 4% kamatoztatás mellett, (a tőke-
kamataztást az intézet sajátjából fizeti).

Kölcsönöket ad
váltókra évi 7%

betáblázott kötelevényekre évi 6%
kamat és lejáratonként 20 fil. díj mellett
(ez idő szerinti.)

**Bevált sorsjegy- és érték-
papír-szelvényeket.**

Az igazgatóság.

nélkül ne együnk levest.

Szerves anyagoktól mentes!

SZÉKELY KRISTÁLY

KAMILLA-FORRÁS

A Kárpátok gyöngye.

Természetes ásvány-
GYÓGYBORVIZ

Kutkezelőség: Székelyudvarhelyt.

Ezen természetes gyógyborviz a légző és emésztő-
szervek hurutos bántalmainál, angolkor, csontlágnyu-
lás, vese- és hólyag-betegségeknél páratlan gyógy-
szer. Szabad és kötött szénásványtartalmánál, valamint
szerencsés összetételénél fogva nagy befolyással van
az étvágy fokozására és elősegíti az emésztést. —
Mint hűsítő és üdítő ital, borhoz használva, a leg-
első a borvizek között.

Szerves anyagoktól mentes!

Kiadó szálloda!!

Központi Szálloda

összes felszerelésével és berende-
zéseivel betegség miatt több évre

kiadó.

Ertekezhetni: itt helyben a tulajdo-
nossal.

Legujabb szabadalom
**„LUX“ ACETILEN-
gáz-fejlesztő készülékek**
önálló telepeknek világítására!!

Kezelés nélküli, önműködő, vízbe-
eső rendszerű, teljesen veszélytelen
fejlesztők.

Villamos berendezések

városok, kastélyok, gyárak, szál-
lodák, malmok- és magán házak
világítására és erőátvitelre.

Speciáltság: Önálló telepek (electrogének.)

Motorok: benzin-, gáz stb.-re.
Üzembiztos tartós és kevés keze-
lést igénylő legolcsóbb gépek.

Fejér és Schmiadt

Budapest, Eötvös-tér 2. sz

KORBULY gyógyszerész-féle
„FENYŐ-BORSZESZ“

„Sósorszesz havasi fenyőkivonattal“

tartalmazza a havasi fenyő balzsamduz erejét,
s mint ilyen kipróbált jó hatásával fogva nél-
külözhetetlen háziszser, mely egy külsőleg mint
belsőleg használható.

Ugyszintén kitűnő háziszser a már igen
elterjedt

KORBULY gyógyszerész-féle

„Sósorszesz.“

Nagybani főraktár:

Udvarhelyvármegye részére

Gál János Utóda

ezégnél

Székelyudvarhelyt.

Valódi ólomzárolt luozerna és heremag.
Erfurti vetemény- és virágmagvak.

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség
szives tudomására hozni, hogy üzlete-
met áthelyeztem az Alsó-piaczterre,
a szent Ferenczrendi barátok temploma
közeliében levő, újonnan épült

Frölichné-féle helyiségbe

hol egyszersmind nagyon szép raktárt
rendeztem be mindennemű fűszerár-
ukban, rizsek, kávék, tisztított petroleum,
porcellán, üveg, gyermekjáték, diszmű-
árak, függő, fali és asztali lámpákban.
Aradi lisztokban stb. stb.

Mindig friss fűsze árak tisztán
kezelve.

Amidőn kérem a nagyérdemű közönség
szives pártfogását, ígérem, hogy igye-
keznék fogok minden esetben igen tiszt-
elt vevőimet a legjobban és legolcsób-
ban kiszolgálni. — Teljes tisztelettel

SZENTPÉTERY GERGELY

Ablaküvegezés és képráma-készítés.

Nagy raktár Baross, Borszéki és Kászoni vizekben

A híres
ANGYAL-készítmények:

Angyal közsévszesz (egy üveg elhasználása után
biztos hatás) üvege 2 korona.

Angyal-kenőcs (bőrvizketegség, bőrkítések ellen)
tégelye 3 korona.

Angyal fagysszesz (fagydagánatok ellen) üvege 2 k.

Számtalan hálalevél. — Raktár Ausztria-Magyar
ország részére az egyedüli készítő

„ANGYAL“-gyógyszertára, Hatvanban.

Postai szétküldés naponta

Legjobb a maga nemében

a **„Ceres“**-
étel-zsir

friss kokusz-diókból!

Schicht György „Ceres“ táp-
szerművek raktára,

Aussig E./m

M. Paternani

5 koronáért

küldök egy postacsomag 4 és fél kiló (kb. 50 drb)
kevessé megsérült

pipere-szappant

róza, liliumtej, orgona, ibolya, rezeda, jazmin, gyöngy-
virágból szepen összeválogatva, a pénz előzetes be-
küldése esetén v. utánvétellel.

Auffenberg József, Budapest, Bezerédi-u. 3.

Kölcsön

Kőházakra, szántóföldekre és legelőkre, elsőrangú
banktól közvetít legolcsóbb kamattal mellett alantírt.

Már önálló kölcsönt **convertálok**
és olcsóbb kamatra átveszem. Szükséges esetben
kérem egyszerű levélben hozzám fordulni

Dresznandt Victor Nagyszeben,
Disznódi-utca 17. sz.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú portlandora cementet olcsón ajánl

BRASSOI PORTLAND CEMENTGYÁR

Brassóban Székelyudvarhelyt kapható Rösler és Gábor uraknál